جمعية خدمة المحتوى الإسلامي باللغات

އިސްލާމްދީނުގެ ރަސޫލާ މުޙައްމަދު ﷺ

رَسُولُ الإِسْلاَمِ مُحَمَّدٌ ﷺ | ديفهي | ދިވެހި

އެކި ބަސްބަހުން އިސްލާމީ ކަންކަމަން ޚިދުމަތްކުރާ
ޖަމްޢިއްޔާގެ އިޞްދާރު ކޯރިޒީ

رَسُولُ الإِسْلَامِ مُحَمَّدٌ ﷺ

އިސްލާމްދީނުގެ ރަސޫލާ މުހައްމަދު ﷺ

اللَّجْنَةُ العِلْمِيَّةُ

بِجَمْعِيَّةِ خِدْمَةِ المُحْتَوَى الإِسْلَامِيِّ بِاللُّغَاتِ

އެކި ބަސްބަހުން އިސްލާމީ ކަންކަމުން ޚިދުމަތްކުރާ
ޖަމްޢިއްޔާގެ އިލްމީ ކޮމިޓީ

بِسْمِ اللهِ الرَّحمَنِ الرَّحِيمِ

އިސްލާމްދީނުގެ ރަސޫލާ މުޙައްމަދު ﷺ

رحمن ވަންތަ رحيم ވަންތަ الله ގެ އިސްމުފުޅުން (ފަށައިގަންނަމެވެ.)

އިސްލާމްދީނުގެ ރަސޫލާ މުޙައްމަދު ﷺ ގެ ކުރު ހުލާޞާއެއް: މި ބައިގައި އަޅުގަނޑު ބަޔާންކޮށްދޭނީ އެކަލޭގެފާނުގެ ނަންފުޅާއި، ނަސަބުފުޅާއި، ޢަހަރާއި، ކައިވެނި ބައްލަވައިގަތުމާއި، އެކަލޭގެފާނުގެ ރިސާލަތާއި، އެކަލޭގެފާނުން ގޮވާލެއްވި ކަންކަމާއި، އެކަލޭގެފާނުގެ ނަބުއްވަތުގެ ހެކިތަކާއި (މުޢުޖިޒާތްތަކާއި)، އެކަލޭގެފާނުގެ ޝަރީޢަތާއި، އެކަލޭގެފާނުގެ އަޚްލާޤުން އެކަލޭގެފާނުމަތީ ގެންގުޅުން މަޢުލޫމެވެ.

1- އެކަލޭގެފާނުގެ ނަންފުޅާއި، ނަސަބުފުޅާއި އަދި އުފަންވުމުގައި އެކަލޭގެފާނުން ދުނިޔޭގެ އަލިކަން ދެކެވަޑައިގެން ރަސޫލު އަދި ބޮޑުވެވުނު ރަށް

އިސްލާމްދީނުގެ ރަސޫލާ މުޙައްމަދަކީ ބިން ޢަބްދު الله ބިން ޢަބްދުލް މުއްޠަލިބް ބިން ހާޝިމް އެވެ. ހާޝިމް އަކީ، އިބްރާހީމް عليه السلام ގެ ދަރިކަލުން އިސްމާޢީލް عليه السلام ގެ ދަރިފަސްކޮޅުގެ ބޭކަލެކެވެ.

އެހެނީ، الله ގެ ނަބިއްޔާ އިބްރާހީމް عليه السلام، އަދި އެކަލޭގެފާނާއެކު އަނބިކަނބަލުން ހާޖަރާއި ދަރިކަލުން އިސްމާޢީލް عليه السلام، ޝާމު ކަރައިން މައްކާއަށް ވަޑައިގެންނެވީ، އިސްމާޢީލް عليه السلام ތުއްތު ކުޑަކުއްޖެއްގެ ގޮތުގައި ވަޑައިގަތީއެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނަށް، الله ﷻ ގެ އަމުރުފުޅުން އ

ދަރިމައިކަނބަލުން މައްކާގައި ވަޒަންވެރި ކުރެއްވިއެވެ. ދަންނަވާ، އެ ތިއްބެވި ދަރިކަލުން ފުރާފުރިހަމަވި ހިނދު، ނަބިއްޔާ އިބްރާހީމް عليه السلام މައްކާއަށް ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނާއި އެކަލޭގެފާނުގެ ދަރިކަލުން އިސްމާޢީލް عليهما السلام، ބިންމަތިތެރިވެގެންވި ގެފުޅު ކަޢުބަތުﷲ ބިނާކުރެއްވިއެވެ. އަދި އެ ގެފުޅުގެ ވަށައިގެން މިސްކިތެއް ބިނާވެގެންދިޔައެވެ. އަދި، އާދަމުގެދަރިންގެ ވެރި ރަސްކަލާ ﷲ ﷻ އަށް އަޅުކަންކުރުން، ބިމުގައި އަޅުކަން އަދާކުރުމަށް އެކަށައަޅާ މިސްކިތް، އެންމެ ފުރަތަމަ ގެސްކުރާ (ޢިބާދަތްކުރާ) މަސްޖިދަކަށް މަރުކާ ވެގެންދިޔައެވެ. އަދި، އިބްރާހީމް عليه السلام ގެ މެދުވެރިކަމުގައި ﷲ ﷻ އެއްކައުވަންތަކަން އަޅުކަންކުރުމުގައި، ޤަބޫލުކުރާ ވަންދެން މިސްކިތުން ދެމިއޮތެވެ.

ދެން އައިސްފަހު މަގުފުރެދުންތައް ފެނިގެންދިޔައެވެ. އެގޮތުން ޝިރުކާއި ދޮގު ބާވަތްތަކުގެ އެތަކެއް ވަރުގަދަކަން ދެކުނުގެ ބާޠިލުތައް ބޮޑުވެގެންދިޔައެވެ. ބުދުތަކަށް އަޅުކަންކުރުމާއި، ޤަބުރުތަކާއި ބާވަތްތަކަށް ކަންކަން ފަރުވާގެންނެވެ. ބުދުތަކާއި އަޅުކަންކުރުމާއި، ދެރިޔާތަކަށް އަޅުކަން ދަރިވުން ވަޅުދުމާއި، އަރިހުތަކަށް ބޯލަނބާ ދަރުކުރުމާއި، ސޭ ބޮޑުމާއި، ފާޑުގެ ކަންކަމަށް އަރައިގަތުމާއި، ހަމަޖެހުން މަދު ކުރުމާއި ބިނާ ނުކުރެވިގެން ކަންކަމެވެ.

މި ގޮތުގައި، އަދި މި ވަރަގެ ތިބުގައި، މީލާދީގޮތުން 571 ވަނަ އަހަރު، އިބްރާހީމް عليه السلام ގެ ދަރިކަލުން އިސްމާޢީލް عليه السلام ގެ ދަރިފުސްކޮޅުން، އިސްމާޢީލީންގެ ޤަބީލާ؛ މުޙައްމަދު ބިން ޢަބްދު الله،

ދުނިޔޭގެ އަލިކަން ދެކެވަޑައިގަތެވެ. އެކަލޭގެފާނު ދުނިޔޭގެ އަލިކަން ދެކެވަޑައިގަތުމުގެ ކުރިން، އެކަލޭގެފާނުގެ ބައްޕާފުޅު ނިޔާވެފައިއެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ އުމުރުފުޅުން ހަ އަހަރުފުޅުވީއިރު އެކަލޭގެފާނުގެ މަންމަވެސް ނިޔާވިއެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ ބޮޑުބޭބެ އަބޫ ޠާލިބު، އެކަލޭގެފާނު ބެލެހެއްޓެވުމާ ހަވާލުވިއެވެ. އަދި ޚަދީޖާގެ ބޮޑު ވިޔަފާރިކުރުމުގައި އެކަލޭގެފާނުގެ ދިރިއުޅުން ފޫބެއްދެވިއެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނު ދިރިއުޅުއްވާ އަދި ޚާއްޞަކޮށް ހުރީ އެކަލޭގެފާނުގެ އަމިއްލަ އަތްޕުޅުން ކުރައްވާ މަސައްކަތުންނެވެ.

2- ބަރަކާތްތެރި ވެގެންވި ބޭކަނބަލާ ކުރެއްވި ބަރަކާތްތެރި ކައިވެނިފުޅު

އެކަލޭގެފާނުގެ އުމުރުފުޅުން ފަންސަވީސް އަހަރު ފުރިހަމަވުމާއި، މަ◌ައްކާގެ އަންހެނުންކުރެ ޝަރަފުވެރި ބޭކަނބަލާ ކައިވެނި ބައްލަވައިގަތެވެ. އެއީ ޚަދީޖާ ބިންތު ޚުވައިލިދު رضي الله عنها އެވެ. އަދި އެކަމަނާގެ ފަރާތްފުޅުން ހަތަރު އަންހެން ދަރިކަނބަލުންނާއި، ދެ ފިރިހެން ދަރިކަލުން ލިބިވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނު ދެ ދަރިކަލުން ވަނީ ތުއްތުކޮށްހުރެ އަވަހާރަވެފައެވެ. އެކަލޭގެފާނުގެ އަނބިކަނބަލުންނާއި ޢާއިލާއާއި މުޢާމަލާތްކުރެއްވި ސުލޫކު އޯގާތެރިކަމާއި ލޯތްބާއެކުގައެވެ. މިކަމަށްބަލައި، އެކަލޭގެފާނުގެ އަނބިކަނބަލުން ޚަދީޖާބޭގެފާނު، އެކަލޭގެފާނުދެކެ ބޮޑުވަރަށް ލޯތްބަކުން ލޯބިދެއްވިއެވެ. ހަމައެހެންމެ އެކަލޭގެފާނުވެސް އެކަމަނާ ދެކެ

ލޮބިފުޅުވިއެވެ. އަދި އެކަލެފާނާ އަވަހާރަވުމުންފަހު ވެސް، އެބަޔާއް އަހަރެމެންތާއް
ވަންދެން، އެކަލެފާނާގެ މަތިން އެކަލޭގެފާނު ހަނދުމަފުޅު ނުނެތުނެވެ. އަދި
އެކަލޭގެފާނު ބަކަރި ކަތިލައްވާ، ޚަދީޖާ رضي الله عنها ގެ
ރަޙްމަތްތެރިންނަށް ބައްސަވައެވެ. އެދި އެކަލޭގެފާނަށް ޚާއްޞަކުރިއްވުމުގެ
ޣީރަތް، އަދި އެކަލޭގެފާނު ލޯބިކަން ރަސޫލާގެ ޣީރަތް؛ އެ
އަނބިކަނބަލުންނަށް ކުރެއްވުމުގެ ޣީރަތެވެ.

3- ވަޙީ ބާވަތްތަކުން ފެއްބުން

الله ﷻ، ރަސޫލާ، މުޙައްމަދު ﷺ ގެ ނަބިއްޔާކަމުގެ ރިސާލަތު އެކަލޭގެފާނަށް
ހުންނެވި މަތިވެރި ނުބުއްދުލުންގެ މަތިމައިއެވެ. އެކަލޭގެފާނުގެ ޗާއުލުގެ
މިސްކިތުން، އެކަލޭގެފާނަށް ނަންބުރުން ދިނައި އުމާނާތްތިރި
ތެރޭވިޔާގެ ނަމުންނަވެ. އަދި އަހުރި ރަނގަޅު މަސައްކަތްތިކަށް
އެކަލޭގެފާނު އުބައިދުންނާއެކު ބައިވެރިވެ ވަޒަނދުންނަވައެވެ. އަދި
އުބައިދުން އެ ޒެއްޔަގެ މަތިކައި ތިބި ވަޤުތިއްޔާތުވަން ނުރުއިވަޒައިގެން
ކޮފާލެއްވައެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނު، އުބައިދުންނާއެކު އެކަންކަމުގައި
ބައިވެރިވެވަޒައިނުގަންނަވައެވެ.

އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ ޢުމުރުފުޅުން ސާޅީސް އަހަރު ފުރުމުން،
އެކަލޭގެފާނު މައްކާގައި ހުންނަވަނިކޮށް، الله ﷻ، ރަސޫލުއްކަމުގައި ވެމުން
އެކަލޭގެފާނު އިޚްތިޔާރުކުރެއްވިއެވެ. ދެންފަހު ޖިބްރީލް ޘުރައްޔާނުން
ބާވައްލަވަން އެނގޭ ފުރަތަމަ ސޫރަތުގެ، ފުރަތަމަ އާޔަތްތަކުގެ ޢިބާރާތްތަކުން
ޖިބްރީލް عليه السلام އެކަލޭގެފާނުގެ އަރިހަށް ވަޑައިގަންނަވައެވެ. އެދި

އެކަލާނގެ ވަޙީކުރެއްވި ފުރަތަމަ ބަސްފުޅުތަކަކީ:

﴿اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ۝١ خَلَقَ الْإِنسَانَ مِنْ عَلَقٍ ۝٢ اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ۝٣ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ۝٤ عَلَّمَ الْإِنسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ۝٥﴾

ކަލޭގެފާނުގެ ވެރިރަސްކަލާނގެ اسم ގެ ނަމުން ކަލޭގެފާނު ކިޔަވައި ވިދާޅުވާށެވެ! އެކަލާނގެއީ (ހުރިހާ ތަކެއްޗެއް) ހެއްދެވި ރަސްކަލާނގެއެވެ. ގަނޑުފުޅަކުން އެކަލާނގެ އިންސާނާ ހެއްދެވިއެވެ.

ކަލޭގެފާނު ކިޔަވައި ވިދާޅުވާށެވެ! އަދި ކަލޭގެފާނުގެ ވެރިރަސްކަލާނގެއީ، އެންމެ ދީލަތިވަންތަ ރަސްކަލާނގެއެވެ.

އެކަލާނގެއީ، قلم ން (ލިޔުން) އުނގަންނައިދެއްވި ރަސްކަލާނގެއެވެ.

އިންސާނާއަށް އޭނާ ނުދަންނަ ކަންތައް، އެކަލާނގެ އުނގަންނައިދެއްވިއެވެ.

[އަލްޢަލަޤް ސޫރަތް: 1 - 5]

ދެން އެކަލޭގެފާނަށް (ވަޙީކުރުން) ފެށުނީ ރިވެތި ހުވަފެނުން، އެކަލޭގެފާނުގެ އަނބިކަނބަލުން ޢާއިޝާ رضي الله عنها ގެ އަރިހުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އަދި ހިނގައިދިޔަ ކަންކަމުގެ ޚަބަރު އެކަމަނާއަށް ދެއްވިއެވެ. އެހެނީ، އެކަމަނާ އެކަލޭގެފާނުގެ ހުވަފެނަކީ ހަމަތެދު ގޮސްދުވެއެވެ. އަދި އެކަމަނާގެ ބަސްފުޅުގެ ބޭބޭގެ ދަރިކަލުން ކުރެއްވީ ވަރަށް ބޮޑު ނަމާދު އަރިހުން އެކަލޭގެފާނާ އެކު ވާހަކަދެއްކެވިއެވެ. -ވަރަށް ބޮޑު ނަމާދުވި، ނަބިއްޔާ ގެބުކުން،

ބައްޓާބައި އިންޖީލު ކިޔަވާދީއިރުވެ- ދުށް ހެދިޖެހައްސ އާސާއަށް ދެންނެވިއެވެ: އާ ބޮޑުބޮބޭގެ ދަރިކާއެވެ، ބިބީގެ އަހަރާގެ ދަރިކޮޅުން މި ދައުރުކަވާ ވާހަކަފުޅު ސިލްސިލާ އަޑުއަހައިލީމެވެ. އެހިސާބު އެކަލޭގެފާނު މޫސާބާދުން ވަރަށް ދެންނެވިއެވެ: އާ އަހަރާ ދަރިކޮޅުންނެވެ. ބިބާއަށް ފެންނެނީ ކޮންކަމެއްބާއެވެ؟ ދެންފަހު، الله ގެ ރަސޫލާ ﷺ، އެކަލޭގެފާނަށް ފެނިވަޑައިގެން ކަންބޮޑުވުމާއި ހަބަރު، ވަރަށްޖެހުން ދެއްކިއެވެ. ދުށް އެކަލޭގެފާނަށް، ވަރަށް ދެންނެނިއެވެ:

(މިއީ މޫސާގެފާނުގެ މައްޗަށް ފޮނުވުނު الله ﷻ ފޮނުއްވި މަލާއިކަތުބާއެވެ. ބިމަންނާގެ ޖިވާރުދުވަސްވަރު ނަމަވީ ބިމަންނާ ހިތަށްއަރައެވެ. އަދި ކަލޭގެފާނުގެ ޗައުމުގެ މީހުން ކަލޭގެފާނު (މި ރަސޫލް) ނަރަކާ ދުވަހު ބިމަންނާ ދަރިހުންނާނު ނަމަވީ ހިތަށްއަރައެވެ. އެހިސާބު ނަބިއްޔާ ﷺ ހެދިޔުކުރައްވިއެވެ: "އެއީހުން ބިމަންކަލޭގެފާނު ނަރަކާނުބާއެވެ؟" ވަރަށް ދެންނެވިއެވެ: އާދޭހެވެ. ކަލޭގެފާނު ބިއާ ވަޑައިގެންނެވި ދުވަހު ކަމަކައިގެން ވަޑައިގެންނެވި ހަމަ އެކަލޭގެފާނު، އުދުވާބުރިނުވާ ގަބުގައި ނުވެއެވެ. އަދި އެދުވަސް ބިމަންނާއަށް ދައުކަވައިދިނަމަ، ހަމަކަނަވަރުން ވަރުގަދަވެގެންނެވި ނަޞްރުކަކުން ބިމަންނާ ކަލޭގެފާނަށް ނަޞްރުދޭނެމުވެ.)

އަދި މައްކާގައި އެކަލޭގެފާނުގެ މައްސަލަ ވިދިވިދިގެން ޗޭރުއާނ ބާވައިލެއްވުން ދިޔައެވެ. އިމާމުބުކާގެ ފަރި ރަހުބަރެ ޒަސްރަތުބުން، ޖިބްރީލް عليه السلام އައީން ލުއިބާވަޑައިގެންނެވެ. އެދުވައިސްމު ރިސާލަތުގެ ބުރުޅިމުބަކާގެންވެސް އެކަލޭގެފާނުގެ އަރިހަށް ވަޑައިގެންނެވެ.

އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ ޤައުމުގެ މީސްތަކުންނަށް އިސްލާމްދީނަށް ގޮވާލެއްވުމުގައި އެކަލޭގެފާނު ދެމިހުންނެވިއެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ ޤައުމުގެ މީހުން އެކަލޭގެފާނާ ދިމާކޮށް، ދެކޮޅުވެރިވެ އަރައިރުންވިއެވެ. އަދި ރިސާލަތު ދޫކޮށްލެއްވުމަށް އެކަމުގެ ބަދަލުގައި؛ މުދަލާއި ވެރިކަން ދޭންވެސް އެކަލޭގެފާނަށް ހުށަހެޅިއެވެ. އެހެނަސް، އެ ހުރިހާ ކަމަކަށް އެކަލޭގެފާނު އިންކާރުކުރެއްވިއެވެ. އަދި، އިސްލާމްދީނަށް ރަސޫލުބޭކަލުންނަށް، އެބޭކަލުންގެ ޤައުމުގެ މީހުން ބުނެހެދި ބަސްބަހައި، އެކަލޭގެފާނާ ދިމާކުރަންވެސް އެމީހުން ބުންޏެވެ. (އެގޮތުން އެކަލޭގެފާނަކީ) ސިހުރުވެރިއެއްކަމަށާއި، ދޮގުވެރިއެއްކަމަށާއި، ބޮޑުމާން އިހަވާ މީހާކަމަށްވެސް ބުންޏެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނުން ދަޢުވަތުން، އެކަލޭގެފާނުގެ ޝަރަފުވެރި ހަރަކާތަކުންވެސް އަނިޔާވެރިވެ، އަދި އެކަލޭގެފާނަށް ތަބާވި މީސްތަކުންނަށްވެސް އަނިޔާވެރިކަމާއި ގޯސްކުރިއެވެ.

ﷲ ގެ ދީނަށް ދަޢުވަތުދެއްވުމުގައި، ރަސޫލާ ﷺ މައްކާގައި ދެމިހުންނެވިއެވެ. އަދި ޙައްޖު މޫސުމާއި، އަރަބީންގެ މޫސުމީ ބާޒާރުތަކުން ވަފުދުން މީސްތަކުންނާ ބައްދަލުކުރައްވާ އެބައިމީހުންނަށް އިސްލާމްދީން ހުށަހަޅުއްވާ ހައްދަވައިއެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނު، ތާއިފުގެ އަހުލުވެރިން އަދި ވެރިވެރިންނަށް ދަޢުވަތު ނުދެއްވިއެވެ. އަދި ކާއިނާތުގެ ބިއްލުވެސް ނުފެނުވިއެވެ. އިތޯން އެކަލޭގެފާނުގެ ވެރިކަމުގެ ބޭނުން ފިލޭފޭތަކަށް ނުވެވުނެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނަށް ރަސޫލުކަމުގެ ކަލޭގެފާނަށް ނުވެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނު އެ ޙަބީބާއިގެން ފަޚުރުވެރިކަމާއެކު

ދާތްވެގެންވީ◌ި ކިރިޔާ ޤުރުއާނާ އެއްފަދަ އެހެން އެއްޗެއް ގެނައުމަށް،
އެކަލޭގެފާނުގެ ދަޢުވަތުގެ ކުރީކާލުގައި، ގެންދެއްސެވީ އަލަށް އިޢުލާން
ކުރެއްވިއެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ ޢަދުއްވުންނަށް އެ ޤުރުއާނުން
ގެންދެއްސެވުމަށް ދެކޮޅުހެދިއެވެ. ދެންފަހަ އިމާނުވުމަށް ހިތްނުގެ
ބޮޑާގައިވި، ދަތިކުރެވެނީ ބަލާއިހާބުގުން އެކަލޭގެފާނަށް
އިމާންވެވިއިރު ގެންނެވިއެވެ. الله ﷻ އަށް އަސްލުކަމި ބާނުއްވިނަން
ޤުއްސަސްކުރެއްވިއެވެ.

އަދި މައްކާގައި ވެސްހުރެން، الله ﷻ އެކަލޭގެފާނަށް މުޢުޖިޒާވެގެންވި
މުޢުޖިޒާތެއް ދެއްވިއެވެ. އެއީ، (މައްކާއިން) ބައިތުލް މަޤްދިސަށް
އިސްރާކުރެއްވުމާއި، ދެން، އެކަލޭގެފާނާއިގެ އުޑަށް އުފުއްލެވީގެ
މިޢުރާޖުގެ މުޢުޖިޒާތެވެ. الله ﷻ، އެކަލާނގެ ނަބިއްޔާ އިދްރީސްގެފާނާއި
އަލްމަސީހު (އީސާގެފާނު) عليهما السلام ވެސް އުޑަށް އުފުއްލެވިކަމު
އެނގިގެންވާ ކަމެކެވެ. އެއީ މުސްލިމުންނާއި ނަޞާރާއިންގެ ގާތުގައި އެ
ވާހަކަ ދިރުހުރުވިގެންވާ ފުދައިނުންވެ.

އަދި، (މި ދަރުމަފުޅުގައި) الله ﷻ ގެ ޙަޟްރަތުން، ނަމާދު
ފަރުޟުކުރެއްވުމުގެ އަމުރުފުޅު، އެގޮތަ ނަބިއްޔާ ﷺ އަށް
ލިބިވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އެއީ، މުސްލިމުން ރޭއަކާދުވާލު ފަސްފަހަރު
ކުރަމުން ދިޔާ ނަމާދެވެ. އަދި ހަމައެހެންމެ، އެކަލޭގެފާނު މައްކާގައި ވެސްހުރެން
ބޭނުވެގެންވީ އެހެން މުޢުޖިޒާތް ފާޅުވެގެންދިޔައެވެ. އެއީ، ހަނދު
ދެފަޅިވެގެންދިޔަ މުޢުޖިޒާތެވެ. މި މުޢުޖިޒާތްވަނީ މައްކާގެ
މުޝްރިކުންނަށް ފެނިފައިވާ ގޮތަށެވެ.

އެކަށޭގޮތަކަށް ހުރަސްއަޅުވަނީބަލައި، ޝަރީޢަތުގެހަމަތަކުގެ
ކޮޅަށުން، އިލާހީ ޤާނޫނުތަކުގެ ބޮޑުކަމުގެ ކުރިން ވިސްނުމަކަށް ދިނުމަށް
ބޮޑުކަމުގެ ކުރިން ދޫކުރެވޭ. އެހެންނަމަވެސް؛ އެކަށޭގޮތަކަށް ދެކޭގޮތް މުސްލިމު
ޖަމާޢަތުގެ ދުވަސްތަކުގައި، އެކަށޭގޮތުގެ ކިބައިން މުސްލިމުންނަށް
ނިޔާޔަތްތެރިކަމާ، ދަރުމަތަކަށް ޖަމާޢަތްތަކުން، ކަނޑައެޅުން މުސްލިމުން
ކުރުމުގެ ނިޔާޔަތެވެ. އަދި ހަމައަށް ކަލާ ދެކުރިއްޖެ، އިލްމު
މުޅިދުނިޔޭގެ ދަރުމަތަކުން އެދުމުނިޔަތެވެ. އަދި އެކަށޭގޮތާ
ޖަމާޢަތުން، މުސްލިމުން އެކަށޭގޮތުގެ ކިބައިން ދަރުމަތަކުން
ހުރަސްއަޅުވަނީބަލައި، ބޮޑުވުންކުރާ ޝަރުޢީގޮތުގެ އަބަދުވެސްހަމަ
ޖަރީމާތައް ނިޔަތް އަދި، ހަމަކުރުމުގެ ކިބައިން އަދިވެސް ހުރިއެވެ.
އަދި ޝަރީޢަތުގެ ހަމަތަކުގެ ކޮޅަށުގެ ގޮތުންބަލައި، މުޅިމުސްލިމުން
ދުނިޔޭގެ ދަރުމަތަކުން ގޮތްގޮތުގެ ނިޔާޔަތުން، ބަޔާން ކުރެއްވިކަމަށް ހަދީޘްތަކުގައި
އިލާހީ އަބަދުވެސް ނަބިއްޔާ ﷺ ދެއްކެވިއެވެ. އަދި ނަބިއްޔާ ﷺ
އަބަދުވެސް މުޙައްމަދު ކުރެއްވީ ބަޔާން ކުރެއްވިއެވެ: ހަމަކަށަވަރުން،
އެކަމާ ގުޅިގެން އެއްވެސް މީހަކު އަނިޔާވެރި ނުވާނެ، ޖަމާޢަތުގެ
ޖަމާޢަތް އަނިޔާގައި ވެއެވެ. އަދި އެ ޖަމާޢަތް ނަޞޭޙަތްތެރިވާ މީހަކީ.
ދީނުގައި، އިލާހީ ގޮތްތަކުން ދެ ދަރުމައަށް ބަޔާން ހަދީޘް ކުރެވެއެވެ.
ދީނި، ހަދީޘް ކުރެއްވި ބުނެވުނު ބަޔާން ކުރެއްވި ޖަރީމާތުން، އަ
ނިޔާކަމުގެ ނަބިއްޔާ ﷺ މުޙައްމަދު ﷺ އެއްގެ ވަޑައިގެންނެވި ދީން،
އަނބަކަކުން، ނަޞޭޙަތް ޖަމާޢަތުގެ ހުކުމްތައް ހުއްޓުވިއެވެ. އަދި ނަޞޭޙަތް
އިސްލާމްވެވަޑައިގެން ވިދާޅުވިއެވެ. ﷲ ގެންދި ބަޔާނެވެ. ދީނަ ކަލާނގެ އަދި

މޫސާ عليه السلام އުފަންވެ◌ވަޑައިގެން ވަގުތުގައިވެސް ކަންތައް ނިކުންނަނީ ހަމަ އެއް ވާހަކަތަކެވެ. އަދި (ފިރުޢައުނުގެ ރުއުޔާ) އެކަލޭގެފާނުންނާއި އެކަލޭގެފާނުގެ އަސްބާބު ބަޔަކުންނަށް އެކަލޭގެފާނުގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ ދުއްތުރާތަށް ކަނޑައިނާޅާ ކުރިމަތިވެވުނު ނިކަމެތިކަމެވެ.

ބައްޢު މޫސާގައި އެކަލޭގެފާނުން އީމާންވި މީހުންގެ ތެރޭގައި، މަދީނާއިން އައި ބަޔަކު ވިއެވެ. އަދި، އިސްލާމްދީނާއި، އެބަކުރުންގެ ރަށް ކަމުގައިވާ، އިރުގައި ތަޤްރީބާ ހިތުން (ފުރުން މަދީނާގެ ގޮތުގައި ނަންދެވިގެންދިޔަ) ރަށަށް، އެކަލޭގެފާނު ވަޑައިގެންފަވަ◌،

އެކަލޭގެފާނުން ނަބީބުރުވެރިވުމަށް އެބަކުރުން އެކަލޭގެފާނުން ބަރައިޖަ ހިއްޖުވިއެވެ. އަދި އެމީހުންގެ ތެރެއިން މައްކާގައި މަޖުކުރުގެން ތިބި މީހުން މަދީނާއަށް ހިޖުރަކުރުމަށް އެކަލޭގެފާނުން އިޒުނަ ދެއްވިއެވެ. ދެން އެމީހުން ހިޖުރަކޮށް، އަދި މަދީނާގައި އިސްލާމްދީނުގެ ނަޝްރު ވަނީފައިނުވާ އެއްވެސް ގެއެއް ނެތްވަރަށް، މަދީނާގައި އިސްލާމްދީން ފެތުރިގެންދިޔައެވެ.

الله ގެ ދީނަށް ދަޢުވަތު ދެއްވުމުގައި މައްކާގައި، ނަބިއްޔާ ﷺ ތޭރަ އަހަރު ހޭދަކުރެއްވުމަށްފަހު، މަދީނާއަށް ހިޖުރަ ކުރެއްވުމަށް އެކަލޭގެފާނަށް الله ﷻ އިޒުނަދެއްވީއެވެ. ދެންފަހުން، އެކަލޭގެފާނު ﷺ މަދީނާއަށް ހިޖުރަކުރެއްވީ، الله ގެ ދީނަށް ދަޢުވަތު ދެއްވުމުގެ މަސައްކަތް ބޮޑުކޮށް ކުރިއަށް ގެންދެވުމެވެ. އަދި އެތަނުގައި އިސްލާމްދީނުގެ ޝަރީޢަތުގެ ކަންކަން ކަށަވަރު، ޤާއިމްކުރެއްވުން ބޭނުންވެގެން ދިޔައެވެ. އަދި ޤަބީލާތަކުގެ ވެރިންނާއި، ރަސްރަސްކަލުންނަށް އިސްލާމްދީނުގެ ދަޢުވަތު ދެއްވުމަށް ބަރާއި، ގޮބޮލާބަކާކު އެކަލޭގެފާނުގެ ފުރާބޮޅުފަތް ރަސްރަސްކަލުން ދަށަށް ކުރެއްވިއެވެ

ފޫނުއްވަން ފެއްޓެވިއެވެ. އެގޮތުން ފަތިހާއި ފޫނުއްވި މިހުންގެ ތެރޭގައި؛ ތުރުކީގެ ރަސްގެފާނާއި، ފާރިސްކަރަދީގެ ރަސްގެފާނާއި، މިސްރުގެ ރަސްގެފާނު ހިފުނެވެ.

އަދި މަރިނާގައި ހުންނަވަނިކޮށް، އިރުކަތިވި ހިފުނީ ބާރިޤާއެއް ހިނގައި، އަދި މިސްކިތުގެ ހިތްފަހަރިކަން ބޮޑުވެގެންދިޔައެވެ. އަދި އެ ދުވަސް ދިޔުމާއި ނަބިއްޔާ ﷺ ގެ ދަރިކަލުން އިބްރާހީމް އަވަހާރަވި ދުވަހެވެ. ދެން، އިރު ކަތިވީހެއް އެވަނީ އިބްރާހީމް އަވަހާރަވުމުން ކަމަށް މީސްތަކުން ބުނަމުން ދިޔައެވެ. އެހިނދު ނަބިއްޔާ ﷺ ވިދާޅުވިއެވެ:

(إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَا يَكْسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ، وَلَا لِحَيَاتِهِ، وَلَكِنَّهُمَا مِنْ آيَاتِ اللهِ يُخَوِّفُ اللهُ بِهِمَا عِبَادَهُ).

(ހަމަކަށަވަރުން، އިރުކަތިވުމާއި ހަނދުކަތިވުމަ ހިފުނީ އެއްވެސް މީހެއްގެ މަރުގެ ސަބަބަކުން، އަދި ދިރުމުގެ ސަބަބަކުންވެސް ނޫނެވެ. އެހެންނަމަވެސް، އެއީ ﷲ ﷻ ގެ ހެކިތަކުންވާ ދެ ހެއްކެވެ. އެ ދެކަންތަކުގެ ދެއްކެވީ ކަލައްވާ، ﷲ އެކަލާނގެ އަޅުތަކުން ބިރުވެރިކުރައްވަވައެވެ.)[1]

ނަބިއްޔާ ﷺ އަދި ދޭގެ ދަރުފަޅުކުރާ ކަމެއް ބޭނުމަ؛ (މިފަދަ ކަމެއް ބޭނުންފުޅުވައި) އެކަލާނގެ ދޭކަށްވުމުގެ މީސްތަކުންނަށް ބިރުދެއްވައިދެއްވުމަކީ އެމަސްލަހަތުގައިވެއެވެ. އަދި އިރުކަތި އެހިނދު ޞަލާތްކަމުގެ ދަރަޖަ ޢަޒީމް ކަމުގެ ސަބަބުން ކަމުގެ ތެރެއިން ހަމަ ޚާއްޞަކަމެއް ކަމުގައި ވަނީ ދަރަނިކަމެއް ބާކީ ހުރެއްވިއެވެ.

[1] ޞަޙީޙު މުސްލިމް (901)

ރަސޫލާ ﷺ ގެ ވެރި ރައްބު، އުޅުއްވެވުން އެންމެ ރީތި ހުލުޤުން ތަޢުރީފުކުރެއްވިއެވެ. އަދި الله އުޅުއްވެވުން ބޮޑުކުރެއްވީ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ:

﴿وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ ۝٤﴾

(އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ކަލޭގެފާނު ވަނީ މާތްވެގެންވާ خلق ފުޅެއްގެ މަތީގައިކަން ކަށަވަރެވެ.)

[ސޫރަތުލް ޤަލަމް: 4]

ޙަޔާ ޖޫދުވެރިކަމާއި، އިންސާފުވެރިކަމާއި، ހިތްވަރުގަދަކަމާއި، އަދުލުވެރިކަމާއި، ދުޝްމަނުންނަށް ދާންދެން އެމީހުންނާމެދުވެސް ވަފާތެރިވުމާއި، ނިކަމެތިކަން ފަދަ ރީތިވެގެންވާ އެންމެހައި ހުލުޤުތަކުން އަޚްލާޤުން ވަނީ ބިނާކުރެވިގެންނެވެ. އަޚްލާޤުތަކަކީ؛ ޤުރްއާނެވެ. ފަޤީރުންނާއި، މިސްކީނުންނާއި، ޔަތީމުކުދިންނާ އަންހެނުންނާއި އަދި ޒަޢީފުވެގެންވާ ކޮންމެ މީހަކާވެސް ބަދަލުހިފުމަށްވުރެން ފުއްސެވުން ބޮޑުކަމެވެ. އަދި ހަމަނުޖެހިއިރުން އެބައިމީހުންނަށް ހިތްހަމަޖެހުން އެކަމަށް އެދިގަތުމާއި، ހިތްހަމަޖެހުމާއި ބާރުއެޅުއްވިއެވެ. އަނެއްކާވެސް، ރަސޫލާ ﷺ އުޅުއްވެވުމާއި އަޚްލާޤުގެ ބޮޑުކަމާއި އިންސާފުވެރިކަން ފާޅުވެއެވެ، އެއިން، އުޅުއްވެވުމާއި އަޚްލާޤު ބާރުބޮޑު ކޮށް ގެނައުމަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ބާރުއަޅުއްވައި، ވެސް އެއަށް އެދުމާއި ދަސްކުރަންވާނެ ނަބީ ﷺ ގެ އުޅުއްވެވުމަކީ އަޚްލާޤުގެ ބޮޑުކަން ފާޅުކޮށްދޭ ކަމެކެވެ.

ބަދަވިއްޔުންނާއި އެކުވެރިންނާއި، ގާތްމީހުންނާއި ދުރުމީހުންނާއި، ދޮރިޔިރުންނާއި ޔަތީމުންނާއި، ފިރިހެނުންނާއި އަންހެނުންނާއި، ބަހަވާނުންނާއި ދޫނިޝޫވުޝޫމްބޫރާއި، އަދި މިނާސަސް އެންމެހައި ޖަނަބްތަކާ މުޢާމަލާތް ކުރައްވާފައިވާ، އެކަލޭގެފާނުގެ ބަހާބުރު ވެހިއަވަހި، ފުރިހަމަކަމާ މާތްކަމުގައި ފޫބައްދަވަނީ ހަރުކަށިކަމުގައެވެ.

އަދި الله ﷻ، ދީން އެކަލޭގެފާނަށް ފުރިހަމަ ކޮށްދެއްވާ، އަދި ރަސޫލާ ﷺ އެކަލޭގެފާނުގެ ރިސާލަތު އާދޭ އަސްލު ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ފޯރުކޮށްދެއްވި ހިނދު، އުމުރުފުޅުން ފަސްދާލަށް ބޭން އަހަރުފުރުގައި އެކަލޭގެފާނު އަވަހާރަވިއެވެ. އޭގެ ބޮޑަށިން؛ ނަބިއްޔާގެން ފާނަކުރެއްވުމުގެ ކުރިން ސާޅީސް އަހަރު، އަދި ނަބިއްޔާކަލޭގެ، އަދި ރަސޫލުންކަލޭގެ ގޮތުގައި ތޭވީސް އަހަރު ހުރެކުރެއްވިއެވެ.

އަދި އެކަލޭގެފާނު ﷺ ފަސްދާނުލެއްވީ މަދީނާގައެވެ. އެކަލޭގެފާނު ސަވާރުވެވަޑައިގެންނެވީ، ހުރުކުރުލެއްވީ ބައްލަވާލެއްވީ، ދާވުގައި ދަފުނުކުރައްވާ ދޮޅުރުވެރިންނަށް ބެވުތަކުގެ ކުރަހްފާލައްވާ ޕިންކަވަލް ފުހަލައި، އުއްވަސް އިބުރު މުދަލަށް، އަދި ބެރިކައްވަސް އެކަލޭގެފާނު ދުކުރައްވާލައިނުވެއެވެ.[1]

އެކަލޭގެފާނު ބޮދުކަން އިސްލާމްވެ އަދި އެކަލޭގެފާނަށް ބޮބަތެވި މިހުނގެ ބަރަދު ނުހަނު ޅިނަވޭނުވެއެވެ. އަދި، އެކަލޭގެފާނު އަވަހާރަވުގެ ގޮތްޖެހެކަން ބިން މަސް ދުވަސް ކުރިން، އެކަލޭގެފާނާކު އެކަލޭގެފާނުގެ އަސްބާބުންގެ ބޮޑަށިން، ބައްޗަބުލް ވަދާބުގައި ބައްޗަވި

---

[1] ބުޚާރީ ރިވާ ކުރެއްވި (4461) 15/6

މީހުންގެ ޢަދަދު އެއްލައްކައަށްވުރެ ގިނަވެގެންވެއެވެ. މިއީ، އެކަލޭގެފާނުގެ ދީން ފެތުރި، ރައްކާތެރިކަމާއި ކުދޯދިއްނަނަސް މަދުވެރިވި ސިއްރުތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭކަމަކަން ވާދަންނައެވެ. އަދި އިސްލާމީ ޢާދަތަކާއި އަސާސްތަކުގެ މަތީގައި އެކަލޭގެފާނު ތަރުބިއްޔަތު ކުރެއްވި، އެކަލޭގެފާނުގެ އަސްޙާބުބޭކަލުން ފެހައިވީ؛ ޢަދުލުވެރިކަމާއި، ޒުހުދުވެރިކަމާއި، ވަރަޢުވެރިކަމާއި، ވަފާތެރިކަމާއި، އެބޭކަލުން އެ އީމާންވެގެން ތިއްބެވި މަތިވެރިވެގެންވި މި ދީނަށް ޤުރުބާންވެ ހަދަކުރުމުގައި އެންމެ ހޯއްދަވަސްވި އަސްޙާބުބޭކަލުންގެ ތެރެއިންނެވެ.

އެކަލޭގެފާނުގެ އަސްޙާބުބޭކަލުން رضي الله عنهم ގެ ތެރެއިން، އީމާންކަމާއި، ޢިލްމާއި، ޢަމަލާއި، އިޚްލާޞްތެރިކަމާއި، ތެދުވެރިކަމާއި، ދީނަށް ހިދުމަތްކުރުމުގެ ގޮތުންނާއި، ހިތްވަރުގަދަކަމާއި ދިރިއުޅުމުގެ ގޮތުން އެންމެ މާތް ބޭކަލުންނަކީ؛ އަބޫބަކުރުއް ޞިއްދީޤު، ޢުމަރު ބިނުލް ޚައްޠާބު، ޢުޘްމާން ބިން ޢައްފާން، އަދި ޢަލީ ބިން އަބީ ޠާލިބު رضي الله عنهم އެވެ. އެބޭކަލުންނަކީ އެކަލޭގެފާނަށް އެންމެ ފުރަތަމަ އީމާންވެ ތެދުކުރި މީހުންގެ ތެރެއިން ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ ބޭކަލުންނެވެ. އަދި އެބޭކަލުންނަކީ: އެކަލޭގެފާނަށްފަހު ދީނުގެ ދިދަ އުފުއްލެވި، އެކަލޭގެފާނުގެ ޚަލީފާއިން ކަމުގައި ވެވަޑައިގަތް ބޭކަލުންވެސްމެއެވެ. އެބޭކަލުންނަކީ ނަބިކަމަން ޚާއްޞަވެގެންނާއި އާއްމުކޮށް ކަމާއި ދިރިއުޅުމާ ނުވެއެވެ. އަދި އެހެން ޞަޙާބީބޭކަލުން رضي الله عنهم ނަށް ދެއްވާފައިނުވާ ޚާއްޞަކަމެއް، އެބޭކަލުންނަށް ޚާއްޞަކޮށް ދެއްވާފައިވެއެވެ.

އެކަލޭގެފާނު ގެންނެވި الله ތަޢާލާގެ ފޮތާއި، އެކަލޭގެފާނުގެ

ސުންނަތާއި، އެކަލޭގެފާނުގެ ޞަޙާބުބޭކަލުންނާއި، ބަސްފުޅުތަކާއި،

ޢަމަލުކުރުމަށް، އެކަލޭގެފާނު ބަސްމަތީގައި އު◌ނގެނުމާއި ބަޔާން، އެކަމަނާގެ

ވަނީ ރަސޫލާ ތަބާވުމަށް ބަޔާންކޮށްދީފައެވެ. އަދި، ދުނިޔޭގެ ތަރުޖަމާނުވެރިޔާއި، އަހަރުމެން އަމްރުކޮށް

މިއަދުގެ ބަހާބުނާމާ، އެކަލޭގެފާނު ﷺ ގެ ބަހާބުނާމާ ތަބާވާކަމުގައިވާން

ވެވަޑައިން ތަބާވާވުމަށް ކަމަށްލާނެވެ. ޔާއަޅާ، އެކަލޭގެފާނު

އަމާރަތްކުރުމަށް ގޮތާއި، ފަރިއްކޮއްލާވާ ބޮޑުން ހިއްދާވާ އުފެއްދު ގޮތާއި،

ހިނދުރުވެއްވާ ގޮތްވެސްވީ ތަބާވާވުމަށް ކަމެވެ.

އަދި، އެކަލޭގެފާނުގެ ގޮތްކުގެ ތަރިކާއި، އެކަލޭގެފާނުގެ އަހުލުބައިތާ

ދަރިކަ މުޙައްމަދު ކުރެއްވި ގޮތްވެސްމެއެވެ.

އެކަލޭގެފާނުގެ ހެދުނާ ބާރާކާތްކޮށް ވަނީ އެކަލޭގެފާނުގެ ބަހާބުނާމާގައި

މިނިވަ ތަބާވާކުރުމަށް ގެންނަވެ. ފަހު، އެކަލޭގެފާނަށް އިސްލާމްގެ

ތަރަހައިން ތަރުތީބުވާކަމެވެ. އެކަލޭގެފާނަން ތަބަރުވެސްތަކުގެ

އާއްމުކޮށް ހޯދާސަކަށް މިހާރުވަނީ ގެންގުޅެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ

އަމިއްލަ ނަފްސުހުރިން އާއްމުކޮށް ފެއިދާއި އަދި ގެއްލުމުގެ ދިނުމުގެ ބާރު

އެކަލޭގެފާނަށް މިހާރުވެސް ގެންނަވެ.

4- އެކަލޭގެފާނުގެ ރިސާލަތު

ﷲ ﷻ، މުޙައްމަދު ﷺ ރަސޫލަކަމުގައި ފޮނުއްވީ، ދުނިޔޭގެ އެކި

ކަންކަ◌ްތަކުގައި ޝަރީޢަތާއި، ކުޅަދާއި، ތަރުބިޔަތް އާންމުކުރައްވައި

ވަނީކަމެވެ. އަދި، ފޮނުގެ އަޅުކުރިމުގެ ތަރައްގީ ގެނައުމަށް މަދު ބަހަކު

މެނުވީ، ދީންމިނީގައި އެކަލާނގެއަށް ޝަރުޢު ނަޒަރާ ގާލް،

އެއްކަލުވަސްގަތޯން އަޤުކަސްކުރަމުން ދިޔަ ބަޔަކު ނުވާ
ދުވަސްވަރުއްގެއޭވެ. ދަންނަވާ، الله ﷻ، އެކަލާނގެ ރަސޫލާ މުޙައްމަދު ﷺ،
ނަބީކަމާއި ރަސޫލުކަން ހަވާލު ކުރައްވާ ބޭކަލުންގެ ގޮތުގައި ފޮނުއްވިއެވެ. الله
އެކަލާނގޭގެ ފޮނުއްވި، އެންމެފަހު ނަބީބޭކަލުން ހަމައަށްވުރެ ބަޔާން
ކުރައްވައިދެއްވިއެވެ. އެއީ އެންމެހައި ދީނުތަކެއްގެ މައްޗަށް އެ ދީން
ކުރިހުރުމުގެ ހުރިހާ ކަމެއް، އަދި ފަރުވާއެއްކަމުގައި ކުރިމަތި ޖެހޭކަމުގެ
އަސަރުތަކުން، ބަދަލުކުރައި ނިމުނުކަމުގެ ހަރުގެ ބަރާއަތް އަބަދުވެރިން
ނެރުއްވިއެވެ. އަދި އެކަލާނގޭގެ ރަސޫލުބޭކަލުން؛ އިސްވެ ގޮސްފައިވާ
ނަބީބޭކަލުން عليهم الصلاة والسلام ގެ ރަސޫލުބޭކަލުން ފޮނުއްވެވިކަން
ރަސޫލުބޭކަލެވެ.

އަދި އެކަލާނގޭގެ ފޮތްތަކެވެ، ޞުޙުފުގެފޮތާއި، އިބްރާހީމްގެފޮތާއި،
މޫސާގެފޮތާއި، ސުލައިމާނުގެފޮތާއި، ދާވޫދުގެފޮތާއި، އީސާގެފޮތާއި އަދި،
އެންމެހައި ނަބީއްޔުންނާއި ރަސޫލުން عليهم السلام ގޮވާލެއްވި ހުރިހާ
ކަމަކަށެވެ. އެއީ އެންމެހައި ދިރުމުގެ ވެރި ރައްބަށް، އަދި އެންމެހައި
ބަލާއި ހައްދަވާ، އަދި ރިޒުޤުދެއްވާ ރަސްކަލާނގެ އަދި މަރުދޭނީވެސް،
އެންމެހައި ވެރިކަމެއް މިލްކުވެރިކަލާނގެ ހަމައެކަނި ފަރާތަށެވެ؛ الله ﷻ ކަމަށް
އިމާންވެ ކުރުމެވެ. އަދި އެކަލާނގޭ؛ އެންމެހައި ކަމެއް ރާއްވާ ހިންގަވާ ފަރާތް
ކަމާއި، އެންމެ އިޚްލާޞްތެރި ރަސޫލުންނާ ކަލާނގޭ ކަމުގައި އިމާންވުމާއެކު
ގޮވާލެއްވިއެވެ. އަދި ހަމައެކަނި، الله ﷻ އީ؛ މި ކައުނުގައި ވާ ހުރިހާ ބަލާއި،
އަހަރެމެން ފެނޭނ ބަލާއްޓާ، ނުފެނޭނ ބަލާއިވެސް، ހައްދަވާ
ހާލިޤުވަންތަ އިލާހުކަމާއި، އެކަލާނގެ ފިޔަވައި އެންމެހައި ބަލާއްޓަކީ،

އެކަލާނގެ ހައްދަވާފައިވާ މަޚްލޫޤުންނަކަށްވުމުގައި އީމާންވުމަކީވެސް ގޮތްޖެހޭކަމެކެވެ.

އަދި ހަމައެފަދައިން، الله އެއްކަލައުވަންތަކަލާނގެއަށް އަޅުކަންކުރުމާއި، އެކަލާނގެ ފިޔަވާ އެހެން ފަރާތްތަކަށް އަޅުކަންކުރުން ދޫކޮށްލުމަކީވެސް ގޮތްޖެހޭކަމެކެވެ. އަދި، އެކަލާނގެއަށް އަޅުކަން ކުރުމުގައި، ނުވަތަ ދުޢާކުރުމުގައި، ނުވަތަ ހައްޖުކުރުމުގައި، ނުވަތަ އެކަލާނގެ ތަޢުރީފުކުރެއްވުމުގައިވެސް އެކަލާނގެއަށް އެއްވެސް ޝަރީކަކުނުވާ އެއްކަލައުވަންތަ އިލާހުކަމުން އެންމެ ފުރިހަމަ ބަޔާން ބަޔާންކުރައްވާފައިވެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެއަކަށް އެއްވެސް އެއްޗެއް އުފަންވެގެން ނުވާކަމާއި، އަދި އެއްވެސް އެއްޗަކަށް އެކަލާނގެ އުފަންވެވޮޑިގެން ނުވާކަމަށްވެސް އެކަލާނގެ ބަޔާންކުރައްވާފައިވެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެއާ އެއްފަދަ ވެސް އަދި މިސާލު ހަމަވާނެ އެއްވެސް އެއްޗެއް ނުވާކަމާއި، އެކަލާނގެ ހައްދަވާ މަޚްލޫޤުންގެ ބަރުއިން އެއްވެސް އެއްޗެއްގެ ބޭނުމެއް އެކަލާނގެއަށް ނުވާކަމާއި، އަދި އޭގެ ޖުމްލަގައި ބޭނުންވެގެން ނުވެވޮޑިގެންވާކަން ބަޔާންކުރައްވާފައިވެއެވެ.

އަދި، އިބްރާހީމްގެފާނާއި މޫސާގެފާނަށް ބާވައިލެއްވުނު ޞުޙުފުތަކާއި، ތައުރާތާއި، ޒަބޫރާއި، އިންޖީލު ފަދަ، އިތުރު ފޮތްތަކަށް އީމާންވުމަކީ އެކަލާނގެފާނު ގޮތްޖެހޭކަމެކެވެ. އަދި ހަމައެފަދައިން، އެންމެހައި ރަސޫލުބޭކަލުންނަށް، عليهم السلام، އީމާންވުމަކީވެސް ގޮތްޖެހޭކަމެވެ، އެއީ އެންމެ ނަބިއްޔަކަށްވިޔަސް ދޮގުކުރި މީހާ، އެންމެހައި ނަބިއްޔުން ދޮގުކުރި މީހެއްކަމުގައި ވާނެކަން ބަޔާންކޮށްދެއްވާފައިވެއެވެ.

އަދި އެންމެހައި މީސްތަކުންނަށް، ﷲ ﷻ ގެ ރަބުކަމުން، އުޅާވެރިކަމުގެ ހަބަރު އެކަލޭގެފާނު ދެއްވިއެވެ. އަދި ދުނިޔޭގައި އެބައިމީހުންގެ ކަންކަން ބަލަހައްޓަވަނީ އެކަލޭގެފާނުގެކަމުގައި، އަދި އެކަލޭގެފާނުގައި އަސްލު ރަބުކަމުގެ ރަހުމަތްވެރިކަން ބޮޑުވެގެންވާ ރައްބުކަމުގައި އެކަލޭގެފާނު ބަޔާންކޮށްދެއްވިއެވެ. އަދި ޤުރުއާނުކަރީމުން، އެންމެހައި ރަޙްމަތްތަކުން އެކުއެކީ، އެބައިމީހުންގެ ޤަބޫލުކުރުން ނިޢުމަތާ ހިނދު، އެބައިމީހުންގެ ބިސްމި ބައްޗާވާ ހަރަދައިކަށް ރާއްޖެއިވެސް އެކަލޭގެފާނުގެކަން ބައްޔަންކޮށްދެއްވިއެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނުގައި އެންމެހައި މުއުމިނުންކަމުން، އެބައިމީހުން ކުޑަ ހުރި ޝަރީޢަތު އަދަލަކުން، ކިޔުމަށް ހުރިކަމަށް އަލްފަ ދަޖެއްވާ، އަދި ނުބައި އަދަލުކަމެއް އަ އަދަލުގައި އެ ދަޖާއިރު ދަށުގައި ދެއްވާ ކުރީގެ މީހުންނަށް ބަޔާންކޮށްދެއްވިއެވެ. އަދި، އާޚިރަތު ދުވަސް، ދާއިމީ ދުވަހުގެ ނިޢުމަތުގެ ހުރި މުއުމިނުންނަށް ކަމާ، އެކަލޭގެފާނަށް ކާފިރުވެ، ނުބައި އަދަލުގައި ކުޅަ ހިނގާ މީހުން، އެ އަދަލުގެ ކަމަކީ ދަޖާ، ދުނިޔޭގައި އާޚިރަތުގައިވެސް ލިބޭނެކަން ބަޔާންކޮށްދެއްވިއެވެ.

އަދި، ރަސޫލާ މުޙައްމަދު ﷺ، އެކަލޭގެފާނުގެ ރިސާލަތުގައި، އެކަލޭގެފާނުގެ ޚަބީރާއް، އެކަލޭގެފާނުގެ ރަނގަޅު، އެކަލޭގެފާނުގެ މޭރުމެއްގެ ނަމުގައި ނަބިއްޔަކު ލޮބުވެރިކަމުން ދަޢުވަތުގެ ދިނުމުގެ ބާރު ލިބިވަޑައިގަތެވެ. ކިޔުމަ، ކިރިޔާ ޝަރުއީމުގައި، އެކަލޭގެފާނުގެ ނަންނަމުގެ ނަމުން ޗިރިވުނު މީސްތަކުގެ ނަމައީން، ނޫޙުގެފާނާއި، އިބްރާހީމްގެފާނާއި، މޫސާގެފާނާއި، ޢީސާގެފާނު عليهم السلام ގެ ނަންނަމުގެ ފައިދާގެން އައިސްފައިވެއެވެ. އަދި ހަމައެހެންމެ، އެކަލޭގެފާނުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ނަމަށްވެސް، އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ

އަނބިއަނބިކަނބަލުންގެ ނަސްލުތަކަށް◌ވެސް ޛުއްރިއްޔާއަށްގައި

ވާރުތަވެގެން ނުވާއިރު، އަނބިއްކަލުން މުސްތަގުނާގެ މަސްދާރުވުގެ ވާރަކަ

އުމުރުހަރަނަށްވުރެ ގިނަދުވަހު، އަދި މަރްޔަމް عليها السلام ގެ ނަސްލުވެސް

ތިރީސް ހަސްވުރަރު، ހިރީގި ޛުއްރިއްޔާއަށް ވާރުތަވެގެން އައިސްވުމުވެއެވެ.

އަދި ރަސޫލާ މުޙައްމަދު ﷺ އަކީ؛ ޝުޢައިބާއި، ހުއްދުނާއި، ޔޫސުފާއި

ހިޔާރުވެރިވި އަސްލުމަހި ކަނބަލުން، ނުވަތަ ސަރީމަތުބޮޑު އަދުލާޒީ

އިންސާނަކާތާ އަސްލުމަހި ކަނބަލުން ބަރީއަވެފައިވާ މަދުބަސްލު ބާކަލާވެ.

އެހެނީ؛ ނަބިއްޔާކަލުން عليهم السلام ނަކީ، الله ﷻ ގެ ޚަސްރަތުން،

އެކަލުން ފުރުކާރިއުގާ އަސްލުމަހި ކަނބަލުއްގައި މަދުބަސްލުވެ

ވެއިގެނެއް ނުވާ ބާކަލުން ނުވެ. ސަބަބަކީ؛ އެކަލުން ނިލް الله ﷻ ގެ

އަމުރުފުޅަށް އެކަލާނގެ އަޅުތަކުން ނަނަން ފުރުކާނުދިނުން

ހަވާލުކުރުގެވާނުވާ ބާކަލުން ކަމުގައިވާތީއެވެ. އަދި، ރަސްބޮޑުނަތަކުން

ނުވަތަ އިހާގުރުނަބަކަމުގެ ހާސްބަލާގެނުވާ އަސްލު ބިގުރަތް،

ނަބިއްޔާކަލުންނަން ފިޔަވަހިމަށެގެންތިކަ ހިއްސާވުއްވެ. ކިއްސަކަ، އެކަލުންނަކީ

އެރަން އިނގަރުދުނުފެއް އިނގަރުނުނުވެ. (ބޮޑާބޮޑެނުވާ ކަމަކީ)

އެކަލުންނަނަން، الله ﷻ، އެކަލާނގެ ރިސާލަތުގެބާރު، ވަޙީގެ ޒަރީޢާއިން

ބާވައިލެއްވުމެވެ.

ރަސޫލާ މުޙައްމަދު ﷺ ގެ ރިސާލަތަކީ ހަމަހަމަކޮށްވެސް الله ﷻ ގެ

ޙަސްރަތުން ވާރިއްކަލުން ހުރިރު އެނގޭ ބާވައި ހުރިކުރި ތަރުތީބަށް؛

އެކަލޭގެފާނުގެ ޝަރީޢަތުގެ ހި ރިސާލަތުގެ އިންސީ ޖިންނީ

ހަމައަށްވެސް އުފެދެން ހިމެނެއެވެ. އަދި ހަމައެހެންމެ، ޖިންނިއަށް ނަކަހަރުވެ

ގިނަ މުސްލިމުން އެ ރިސާލަތަށް ތަބާވެ، ނަމާދާއި ޖަމާޢަތާއި ރޯދައާއި ޒަކާތާއި އަދި މިނޫންވެސް އެ ރިސާލަތުގެ އަސްލުތަކާއި ޝަރުޢީ ވާޖިބުތަކެއް، އެއްވެސް ބަދަލެއް ގެނެސް އުނިއިތުރު ވުމެއްނެތި ހިފަހައްޓަމުން ދިރުމަކީވެސް އެކަމުގެ ހެއްކަކަށްވެއެވެ.

5- އެކަލޭގެފާނުގެ ނަބީކަލުގެ މުޢުޖިޒާތްތަކާއި ހެކިތަކާއި ބަޔާނާތްތަކެވެ.

الله ﷻ، އެކަލާނގެ ނަބީބޭކަލުންނަށް، އެބޭކަލުންގެ ނަބީކަމުން ހެކިދޭ މުޢުޖިޒާތްތަކާ ބުރުހާނުތަކުން ދަލީލުތައް ދެއްވައެވެ. އަދި، އެބޭކަލުންގެ ރިސާލަތުގެ ތެދުކަމުގެ މައްޗަށް ހެކިދޭ ޒަބަރުދަސްތު ބުރުހާނުތައް ތާއީދުކުރައްވައެވެ. އަދި ހަމަހަމަވަރުން، الله ﷻ ވަޙީ ކޮންމެ ނަބިއްޔަކަށްވެސް، ހިސާބުން އެބޭކަލުންނަށް އީމާންވުމަށް ފުދޭ މިންވަރަށް މުޢުޖިޒާތައް ދެއްވާފައެވެ. އަދި، އެކަލާނގެ ނަބީބޭކަލުންނަށް ދެއްވި މުޢުޖިޒާތްތަކުގެ ތެރެއިން އެންމެ ބޮޑު މުޢުޖިޒާތަކީ؛ އަހަރެމެންގެ ނަބިއްޔާ މުޙައްމަދު ﷺ އަށް އެކަލާނގެ ދެއްވި މުޢުޖިޒާތެވެ. އެގޮތުން އެކަލާނގެ ވަޙީ އެކަ◌ލޭގެފާނަށް ކީރިތި ޤުރްއާން ކުރައްވާފައެވެ. އަދި އެއީ ނަބީބޭކަލުންގެ މުޢުޖިޒާތްތަކުން؛ ޤިޔާމަތާ ހަމައަށް ބާކީހުންނާނޭ މުޢުޖިޒާތެވެ. ހަމަހަމައިން، އެކަލާނގެ ވަޙީ، އެކަލޭގެފާނަށް ބޮޑެތި އެހެނިހެން މުޢުޖިޒާތްތަކުން ވެސް ވާނީ ދެއްވާފައެވެ. އަދި ރަސޫލާ މުޙައްމަދު ﷺ ގެ މުޢުޖިޒާތަށް ގިނަގުނަވާނެއެވެ. އެއީ ތިރީގައި:

އިސްރާ މިޢުރާޖު ކުރެއްވުމާއި، ހަނދު ދެފަޅިވެގެންދިޔުމާއި، ހަނގަސްކަން ވެރިވުމާއިވަސިލާކަން، މިސްކީނުކަން ނިކަން ދެރަވުން އަދި އުނދަގޫތަކާ ދިމާވުން ކުރެއްވުމުން، އެބައިން ގަދަރުކަމާއި ވާރޭ ވެހިގެންދިޔުން ހިމެނެއެވެ.

އަދި ހަމައެހެންމެ، މަދު ދެންތިބިކަމުގައި ކާއެއްޗެހި ގިނަވުން، އެބައިން ބަރަކާތް އެއިން ކައިބަތް ހުރަވަރަށް ގިނަވެގެން ދިޔުންވެސް ހިމެނެއެވެ.

އަދި، އެއްވެސް މިހާރުން އެކަންކަމުގެ ތަޣްޔީރުކޮށް އެއްޗިއެއް އަންނަނިވި ގޮތަށް، އެއިބަތުގައި އިސްލާމީ ކަންކަމުގެ ހުޅަނގާ އުނގެނުމަށް ދެއްވުން ހިމެނެއެވެ.

އެއީ ﷲ އުނގަންނަވައިދޭ ކަމަކަށްވުމުން ހުޅަދެއްވުންނެވެ. މިސާލަކަށް އިސްލާމީ ނަބިއްޔުންގެ ފަރާތުން عليهم السلام އާއި އެބައިމީހުންގެ ޤައުމުތަކާ މިހުރިހާ ކަމަކީ ކަންތައްތަކާއި، ކަނޑު ބެލެއިގެ މިހިރު ކަންކަމީ ކަންކަމެވެ.

އަދި، ހަމަ ހިނދެއްގެ ދުވަހު، މުސްލިމުންގެ އެހީގެ ކަންކަން ހުޅަނގު އުނގެނިގެން ދިޔުން ހިމެނެއެވެ. އެއީ ﷲ ﷻ އުނގަންނަވައި ހުޅަނގު ދެއްވުމުން ކަމެވެ. މިސާލަކަށް ޝާމުގައި ބީބީ ބަޔަކަށް ވިހިނުދިނު، ޚިޟްރު ކަލޭގެ ނުކުތުން އަހަރެމެން ބުނާއިރު ކަރަނޓު ހުޅަނގު، އެކި ބިޔާބާނުތަކުގެ ބިސާރަތު މިސްކީނުކަން ހުރި އެއިރު އަހަރެމެން ވިހަކަރު ހޯދުމުގެ ހުޅަނގު ހިމެނެއެވެ.

އަދި ﷲ ބޮޑާ މިސްކީނުންގެ (ނުބައިކަމުގެ) ކިބައިން އުނގަންނަވަން ފުރުޤާނާއި، އުނގެނުމާއި ރަސޫލާ ބިރުކުރެއްވުންވެސް ހިމެނެއެވެ.

އަދި އުނގަންނަވާ އަރިމަތީ ބަޔަކުރަނީ، އުނގެނުން

ވެފަތައިގެންގައިވި ވަޢުދުކުރުމެއް ކުރިއަށްގެންނިޔުންވެސް އާދޭހަށްކުރައްވައި ހިމެނިގެންވެއެވެ. އެއީ، އަލްލާހުގެ ރަސޫލާ ބުރިޤުރުގެ ކަނޑައެޅުއްވުމާ ގުޅުއްވައިން ނުވެ:

(لَتُفْتَحَنَّ عَلَيْكُمْ فَارِسُ وَالرُّومُ، وَلَتُنْفَقَنَّ كُنُوزُهُمَا فِي سَبِيلِ اللهِ).

(ޞިއްޙަތުލ ބަދަނާއި ރުޅިއައިން ނިޔާވުން

ގެއްލުންވާ ކަންތައް. އަދި ހަމަހަމަވެރިން އެ ދެ ބާބެއް ހެޔޮ ނިޢުމަތްބޭރު الله ގެ މުސްލިމު ޞިއްޙަތުބަދަނު ހަމަޖެހިފައިވާއެވެ.)

އަދި މުޖުތަމަޢުން މުސްލިމުންގެ އަމަލުތަކެއް الله ﷻ، އަޅުގަނޑުމެން ވާޖިބުވެފައިވާ ކަމުގެ ޝަރީޢަތުން ހިމެނެއެވެ.

އަދި ހަމައެހެންމެ، ނަބިއްޔުން عليهم الصلاة والسلام އުޅުއްވި ގޮތްތަކަށް ތަބާވުން މުހިއްމެވެ، ރަސޫލު މުޙައްމަދު ﷺ ގެ ނަބިއްޔުންގެ އެއްވެސް ހަބަރުދޭފަރާތް ވެސް އާދޭހަކާއި ހިމެނިގެންވެއެވެ.

އެކަމުން؛ އެކަލޭގެފާނުގެ ނަބިއްޔުންގެ އެއްވެސް ހަބަރު ދަތުރުފުރައްވާ ނަބިއްޔުންގެ ބޮޑުކަމާއި، މޫސާގެފާނާއި، ދާވޫދުގެފާނާއި، ސުލައިމާނުގެފާނާއި، އީސާގެފާނާއި އަދި އެހެނިހެން ބައިވެރި އިސްރާއީލުގެ ނަބިއްޔުން عليهم السلام ހިމެނިގެންވެއެވެ.

އަދި ހަމައެހެންމެ، ސުލައިމާން ބިން ދާއޫދުގެފާނުގެ ބޮޑު ރަސްކަމެއް ހަމަ ބިނާކުރައްވައި، (ޒުލްޤަރުނައިން) ޤައުމުގެ މިލްކުތަކުން ބަލައިގަންނަވާފައެވެ.[1]

[1] އެކަލޭގެ ވާހަކަތަކުގެ މާނައިގައި ވާ ހަދީޘްގައި ވެއެވެ: (އޭ މުސްލިމުންނޭވެ! މިސްރަށް ދަތުރުކުރާނެއެވެ. ދެން، ޞިއްޙަތުބަދަނު އެއްގެ ކަންތަކުގައި އަހަރެންނަށް ހަމައެކަނި ނިޢުމަތްތަކެއް، ޞިއްޙަތުބަދަނު الله ދީފައިވާ އަދި ނިޢުމަތް ކަމުގައި ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަ ބަލައިގަނެވޭނެއެވެ. އެކަމަކު އެ އެންމެން އަދާކުރައްވާނެއެވެ. އަދި އެ ދުރު،

މި އާޔަތްތަކާއި ދަލީލުތަކާއި ބުއްދީގެ މިޒާނުތަކުން، ފިޠްރީ ޝުޢޫރާއި ނަބަވީ ސުންނަތުގައި އެކި ތަންތަނުގައި ގިނަވެގެންވެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެ (ނަޞީޙަތް ދިނުން) އާދަމްގެ ދަރިން އަދާކުރުމަށް ވާޖިބުވެގެންވެއެވެ. އެ މަސްއޫލިއްޔަތު ދަރަނިވެރިން ބޭނުންވާ މިހާ؛ ޝަރީޢަތުގެ ސުންނަތުގެ ފޮތްތަކާއި ނަބަވީ ސިޔާސަތު ބާރުވެރިކޮށް ފޮތްތަކަށް ޢަމަލުކުރުން ހުއްޓޭ. އެހެނީ، އެ ފޮތްތަކުގައި މިފަދަ އަމުރު މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާމެދު ހަމަޖެހުމުގެ ހަމަޢަތް ބަޔާންވެގެންވެއެވެ.

ބޭނުމަކީ މި މަސްއޫލިއްޔަތު، ހިންގައިގެން ނުދިނަހަމަ، އެކަލާނގެ އަދާކުރުމަށް ކަމުގައިވި، މަސްއޫލިއްޔަތު، އަޅަކު ދަރަޖައިވީ ނަބީބޭބަލާއިންނަށް، އެކަލާނގެ ދަރުމަތު، އެކަލާނގެ ޙައްޤުން ދޭންވާ ގާނޫނީ އިސްލާމީ ޤާނޫނުތަކެއް، ފުރުޞަތު ޖެހޭގޮތް ދިނުމަށެވެ.

ޝަރީޢަތުގެ ރޫޙާއި؛ ﷲ ﷻ، ޢަމަލުތައް މުހައްމަދު ﷺ ގެ މަތިވެރިކަން ވާގޮތް ކޮށްގައި ބަލާފައިވި އެކަލާނގެ ފޮތެވެ. އެއީ އާދަމްގެ ވަޒީ ޢަމަލުގެ ކަމާދާރު ކަމުގެ ޙަޤީޤަތެވެ. އަދި އެ ޝަރީޢަތް އަށްވުރެ އެއްޗަކާއި، ނުވަތަ އެ ޝަރީޢަތާއި ޝަރުޢީ ތަރުޖަމާކޮށް ގެނައުމަށް ﷲ ﷻ ވަނީ، އިންސާނުންނާއި ޖިންނިއްޔުން ގެންދަތުމަށްވާގޮތެވެ. މިއަދު ހަމަހަމަކޮށް އެ ގެންދަތުމަށްވަނީ ޝަރީޢަތުގެ ނަނަވެ. އެކަމަށް މިފަދަ ހިތްގައި

އަސްލަކީ ޝަރީޢަތް އަސްލުގައި އަޅުއަޅައި ފުރިހަމަކުރުވަނިވި، އެ ފަރާތް ޝަރީޢަތް، އަސްލަކީ ޝަރީޢަތުގެ ސަމާލުކަމަށް ނުވަތަ އެނގިފައިވާ ބާވަތެވެ. އަދި ޙަޤީޤަތުގައި އެ މަސްއޫލިއްޔަތު ފުރިހަމަކުރުމަށް ދަރިކަލުންނަށް. [އަލްއަޙްޒާބު ސޫރަތް:73]

ޖަވާބު ނުލިބިހުރި މުހިންމު އެބައް ސުވާލުތަކަކަށް، ޚިޔާލީ ޤިޔާސްތަކުން ދަނީ ޖަވާބުދެމުންނެވެ. އަދި ހަމައެހެންމެ، މިއަދާ ހަމައަށްވެސް ޚިޔާލީ ޤިޔާސްތަކުން ވަނީ، އެޓޮމް ބާވާތެއްވެސް ކަމުގައިވާ ޒަރަބި ބަރުން، ރައްކާކުރެއްވިގެންނެވެ. އެއީ އެ ފޮތުން އަކުރެއްވެސް އުނިވެގެން ނުވާ ގޮތުގައެވެ. އަދި އެފޮތްވަނީ ނާޒިލުކުރެއްވި (މުޅި ދުނިޔެއަށް) ފޮނުއްވިއެވެ. އަދި އެ ފޮތަކީ ހަމަވެރިވެގެންވާ މުޢުޖިޒާތެއްވެސްމެއެވެ. އަދި އެފޮތަކީ މިސްތަކުންގެ ގޮތަށް އައިސްފައިވާ އެންމެ މޮޅު ފޮތްވެސްމެއެވެ. އެފޮތް ޔާޤޫތު ނުވަތަ އެފޮތުގެ މާނައިގެ ތެރެއިން ޔަޤީން ބަހެއްވެސްނުވެއެވެ. އެ ފޮތް ޔާތާއި އެ ފޮތް ދެނެގަތުމުންނާއި، އެފޮތަށް އީމާންވުން މުސްލިމުންނަށްވާ މިހާ، ފުރަ ހަމަކަމަށްވާން އަންނަކަމައި ހަމަކަން މުސްލިމުންނަށްވާ ކަނަވަރެވެ.

ހަމައެފަދައިން ރަސޫލާ މުޙައްމަދު ﷺ ގެ ސުންނަތާއި، އެކަށޭގެންވާ ހިދާޔަތާއި، އެކަށޭގެންވާ ޙަޤީޤަތްތަކުވެސް ވަނީ، އިލްމުބަރު ހުރި ތަރުޖަމާގެ ގޮތުގައިވާ ސިފަސިފަ ތަކެތިން، ރައްކާތެރިވި، މިސްކީނުކަންނަން ރައްކާތެރިކުރެއްވިގެންނެވެ. އަދި އެ ކަންކަން ވަނީ، ރަސޫލާ މުޙައްމަދު ﷺ، އަރާރުވެންގެ ތެރޭގައި ހުންނަވި ފަދައިން، އެބަހުކަން އެކަށޭގެން ވާހަކަދެއްކުމަށް ބަސް ކަމުގައިވާ، ބަރަބި ބަހުން، ކީރިތިކުރެއްވި، އެބައް ބަހަކަށް ތެރޭގަދޮވާސް ކުރެވިފައެވެ. އަދި، ޤުރުއާނާއި، ރަސޫލާ ﷺ ގެ ސުންނަތަށް؛ އިސްލާމްދީނުގެ ޝަރީޢަތުގެ ކަންކަން ނިޔާގަނޑު ހަމައެކަނި މަސްދަރުވެސްމެއެވެ.

6- ރަސޫލާ މުޙައްމަދު ﷺ އެ ޝަރީޢަތަކާއިގެން ވަޑައިގެންނެވި ޝަރީޢަތް.

ރަސޫލާ މުޙައްމަދު ﷺ އެ ޝަރީޢަތަކާއިގެން ވަޑައިގެންނެވި ޝަރީޢަތަކީ؛ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތެވެ. އެއީ؛ ރައްބާނީ ޝަރީޢަތެއްކަމާއި، އިލާހީ ރިސާލަތުގެ ހިމާޔަތްލިބިފައިވާ ޝަރީޢަތެވެ. އަދި މި ޝަރީޢަތް، އިސްލާމްދީނަ ނަސްޚުކޮށްލި ޝަރީޢަތްތަކާ، ބިނާވުމުގެ ގޮތުން ވަކިވި ކަމުގައިވިޔަސް، އެ ޝަރީޢަތުގެ މައިގަނޑު އަސާސްތަކުގައި، އިސްލާމްދީނަ ޝަރީޢަތްތަކާ އެއްގޮތްވެގެންވެއެވެ.

އަދި އެއީ ފުރިހަމަކަމުގެ ޝަރީޢަތެވެ. އަދި އެއީ ކޮންމެ ޒަމާނަކާއި މަކާނަކަށްވެސް ފެތޭ ޝަރީޢަތެކެވެ. އޭގައި މުސްލިމުންގެ ދީނާއި ދުނިޔާ އިޞްލާޙުވުމަށްވެއެވެ. އަދި ހަމަހަމަކަން، ސިޔާސީ، ޢާއިލީ، އަޚްލާޤުން، ޙައްޤުތަކާއި ފުރި الله ﷻ އަމުރު، އަދާކުރުން ވާޖިބުވެގެންވާ އެކަމުގައި އަޚްލާޤީކަމުން، އެ ޝަރީޢަތުގައި އެކުލެވިގެންވެއެވެ. އަދި މީގެ، އިޤްތިޞާދީ، އިޖްތިމާޢީ، ސިޔާސީ، ޙަރަކާތުގެ އަދި ވެރިގެ މުޢާމަލާތްތަކާއި ހައްދު މުޢާމަލާތްތަކާއި ދަސްތޫރީ މުޢާމަލާތްތަކާއި، އަދި އެނޫންވެސް މަސްލަހަތްތަކުގެ ޙުކުމްތައް އަޚްލާޤީ ޤަވާޢިދުތަކަށް ބިނާވާ އަންނަނިވި ކަމުގައި، އެ ޝަރީޢަތުން އަދިވެސް ނުހަނު ބަޔާންކޮށްދެއެވެ.

މުސްލިމުންގެ ދީނާއި، އެބައިމީހުންގެ ފުރާނައާއި، އަބުރާއި، މުދަލާއި، ބުއްދިއާއި، ދަރިފަސްކޮޅު، މިޝަރީޢަތުގައި ވަނީ

ޢައްލާތަކުރިކުރައްވާފައެވެ. އަދި، މަތިވެރިވެގެންވާ އަދި ހުރިހާވެގެންވާ
އެންމެހައި ކަމެއް މި ޝަރީޢަތުގައި އެކުލެވިގެންވެއެވެ. އަދި،
ދަނޑުދަރަޖައިގެ، ނުބައިވެގެންވާ އެންމެހައި ކަމަކުން މި ޝަރީޢަތުގައި ވަކި
އިންޒާރުދެއްވާފައިވެއެވެ. މި ޝަރީޢަތް ގެންގުޅުނީ، އިންސާނީ ކަރާމަތްތެރިކަމާއި،
މުދަލުގެ ރައްކާތެރިކަމާއި، ނަސްލުގެ ރައްކާތެރިކަމާއި، ދީނުގެ ރައްކާތެރިކަމާއި،
ސާފުތާހިރުކަމާއި، ޢިލްމީ ރައްކާތެރިކަމާއި، މިސްކީނުންނަށް ހޯދައިދިނުމާއި، އަދަބު ތަރުބިއްޔަތު
ހަމަން ޢިލްމުކުރުމާއި، ޚިދުމަތްކުރުން ހަމަހަމަކުރުމާއި، މީސްކީނުންގެ
ސަލާމަތީ ޢަމަލުތަކުގެ ރައްކާތެރިކަމެވެ. އަދި ހަމަހަމަކަމުގެ ބަހެއްގާ ނުލައި
މިސްކީނުންނަށް ނުބައިކަންތައް ބިރުދައްކަން ބަރަކާތްތެރިކަން ވެސް
ބައްސަވާފައިވެއެވެ. އަދި ރަސޫލާ މުޙައްމަދު ﷺ ވަނީ، ބައްދަލުކުރެއްވި
އެހީތެރިވުމާއި، ވަރަށްގިނަ ހިތްހެޔޮ ބުރަބައްޔާއި ވަލީޢަހުދާ ދެކުމަށް
ހަނގުރާމަ ކުރައްވާފައެވެ. އަދި ހަމަހަމަކަމުން، އެކަލޭގެފާނު ވަނީ؛
އަބުދުއް ނަބީ ހުރިހާ ކަމެއްގައި، އެކަހެރިވުމާއި، ދޮނިތު އަޒުމާއި އަޑުކަލުގެ
ނަމޫނާ ދީބާވަތުގެ ދަރުމަވެރިކަމުގެ ނަމޫނާ ދައްކަވާފައެވެ.

الله ﷻ، އިންސާނާ -ފުރިހަމަ ނަސީބާއި އަންހެނުން ހިމެނޭހެން-
ކަރާމާތްތެރިކަމާ މާތްކުރައްވާފައިވާކަން، ރަސޫލާ މުޙައްމަދު ﷺ
ބަޔާންކުރައްވައެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ވަނީ؛ އިންސާނާއަށް ޙައްޤުތައް
ދެވިފައިވަނީ ކަނޑައަޅާ ކަނޑައަޅުއްވާފައިކަމުގެ ބަޔާންކުރައްވާފައެވެ. އަދި
އަނބި ހުރިހާ އިތުބާރާއި ޢަމަލުތަކާއި، ކުރާ ކަންތައްތައް ޖިންސުވަން
ބަލާ ހިމަނައި ގޮތުގައި އަނބި ދެއްވައެވެ. އަދި އަނބި އަދައި ނަފްސަށް ނުވާތީ
އެއްޗެހި ހިމެނުން ގޮތުގެ ކަނޑު އަދަބުތަކުން އަނބި

ޒިންމާދާރުކުރުވިއެވެ. އަދި އީމާންކަމާއި، ޒިންމާއާއި، ޖަޒާއާއި، ޘަވާބުގެ ގޮތުން އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުން ހަމަހަމަ ކުރެއްވިއެވެ. އަދި މައެއްގެ ޙައިޘިއްޔަތުންނާއި، އަންބެއްގެ ޙައިޘިއްޔަތުންނާއި، އުޚްތެއްގެ ޙައިޘިއްޔަތުންވެސް؛ އަންހެން◌ުނަށް މި ޝަރީޢަތުގައި ވަނީ ހާއްޞަ އިނާޔަތްދެއްވާފައެވެ.

ރަސޫލާ މުޙައްމަދު ﷺ އެ ޝަރީޢަތަކާއިގެން ވަޑައިގެންނެވީ ޝަރީޢަތް އައިސްފައިވަނީ؛ ބުއްދި ރަޙްމަތްތެރިކަމާއި، ރާޙަތުން ފަދަ، އާ ބުއްދި ފަސޭހަކޮށްދިނުމަށް އަންހެނުންގެ ކަންކަމާއި ހަމަހަމަ ކަމުގެ ކަންތައްތައް ވަރުގަދަކޮށްދިނުމަށެވެ. ދެން އިސްލާމްދީނުގެ ނަޒަރުގައި ދިނީގި؛ އިންސާނާ، އިހުމާއި ބަދަލުކޮށްދިން މަތިވެރިކަމެއް، އާދަމާ ރޭވި ތަރިކަތްހަތުގެ ބަރަކާތުން ނުރުހުމެއް ލިބިގެން ދިނުމަށް ރުހުންތެރިކަމެވެ. އަދި އިސްލާމް ޝަރީޢަތުގައި ބައިދީގެ ޒަރީޢާ މަތިކުރުން، ދިރިއުޅުމުގެ އިންސާނުގެ ކުރެވޭގައި އަމިއްލައިގާ ތިކުރިއަޅުތެރި، އާ އަންސާނަ މަތިކުރުމިގާ އަންސާނިއުގެނި ބައިދީގެ ކަރަންސާމިއްރިއްޔާއެވެ. އަދި ހަމަހަމަކޮށް، މި ޝަރީޢަތުގައި، އަސްލާމް ނަމާ ހަރާމްކުރެއްވިކަމާއި، ވަޝީލަތްތަކުގެ ކަށަވަރުކުރުވިކަން، އާ ބައިދީ މިނިވަންކަންދީފައެވެ.

އަދި އިސްލާމްދީ ޝަރީޢަތް، ބޮޑުބަދަލުތަކާ އިޖާބީ ތަރައްޤީ މަތިވެރިކަން، ހަވާނާލިބުން އައުދީބާވަގުން، އިޖާދީ ދިރާސާތަކުން ކުރުވަން ބާރުއަޅުއްވައެވެ. އަދި އިންސާނާގެ ނަފްސާނީ ކައުނަން ބަލައި، އައްމުދި ވިސްނާ ފިކުރުކު◌ުމަން ގޮވާލައެވެ. އަދި ބޮޑުބަދަލުތަކާ އިޖާދީ ދިރާސާތަކުގެ ނަތީޖާތަކުގެ އިހުތިމާމް، ރަސޫލާ ﷺ ގެނެސްދެއްވި ކަންކަމަ އައުވަސް

ފުނުހުރުމުއްސުވެއެވެ.

އަދި ޝަރީޢަތުގައި، ވަކި ޖިންސެއް އަނެއް ޖިންސެއްގެ މައްޗަށް އިސްކަން ދީފައިވާކަމެއް ނުވެއެވެ. އަދި އެއް ބަޔަކު އަނެއް ބައެއްގެ މައްޗަށް މަތިވެރިކަމެއްވެސް ނުދެއްވައެވެ. އަދި ތަޤްވާއާ، އެ ޝަރީޢަތުގެ ހުކުމްތަކުގެ ކުރިމަތީގައި، ހުރިހާ މީސްތަކުން ވެސް ހަމަހަމަވާނެއެވެ. އެހެނީ؛ އެންމެހައި މީސްތަކުންނަކީ؛ އެބައިމީހުންގެ އަސްލު އެއްއަޑުގައި ހަމަހަމަ ބައެއްކަމުގައިވާތީއެވެ. އަދި ބޭރުފުށުން ފެނުނު، އެއް ޖިންސު އަނެއް ޖިންސުގެ މައްޗަށް، އަދި އެއް ބަޔަކު އަނެއް ބައެއްގެ މައްޗަށް އެއްވެސް މަތިވެރިކަމެއް ލިބިދެން ނުވެއެވެ. އަދި ރަސޫލާ މުޙައްމަދު ﷺ ހަމަ ދުޢާފުޅުގައިވާ ގޮތުގައި، ކޮންމެ ކުއްޖަކުވެސް ދުނިޔެއަށް އުފަންވަނީ ފިޠުރަތުގެ މަތީގައެވެ. އިންސާނުންގެ ބެލެނިން، އެއްވެސް މިހާރު، ޔަހޫދީއެއް ގޮތުގައި ނުވަތަ އެއްވެސް އެހެން މީހެއްގެ ޔަހޫދީއެއް ވާރަފުވާގޮތުގައި ދުނިޔެއަށް އުފަން ނުވެއެވެ.

އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި، الله ﷻ ވަނީ މުކައްލަފުން ޝަރުޢީ ކަންތައްތަކާ ގުޅުއްވާފައެވެ. މުކައްލަފަކީ؛ ކޮން ފަރާތެއް ބާލިގުން، (ސިކުނޑި ހުރުމާއި އެކަމާދޯ، އެޅިފައިވާ ނުކުތާގެ ޙާލަތުން ހަލާކުވި ބާލިޣު) الله ﷻ ގެ ޙުކުމްތަކަށް ރުޖޫޢުވުމެވެ. އަދި، އިސްލާމްވާޖިބުކަމީ؛ އިސްލާމްވުމުގެ ކުރިން މިހާ ކަންތައްވާ އަހުލުވެރިކަން ހުރިހާ ކަންތައްތަކާ ކަވުނެވެ. އަދި ހަމަހަމަކަމިން، މުކައްލަފުވެސް، އަދި މުކައްލަފުގެ ކުރިން ކަންތައްވާ އަހުލުވެރި ކަންތައްތަކެއް އެކުއެކީގައި ހިތްޕާފްކާކަމެވެ. އިސްލާމްދީނުގައި؛ (މުކައްލަފުންބަކި) އެހެން މީހުންގެ ކުރިމަތި ހުއްޓުމުގެ ކަންތައްތަކެއް

އިބްތިދާއުވުމުގެ ސަބަބުން. ފަހެ، އިސްލާމްދީނުގައި، الله ﷻ އާ އިސްތިޢާނަތާ
ދުޢާކުރުމަށާ ގުޅުމާއި، ތިބާގޭ الله ﷻ އާ ދުޢާކުރު ހުއްޓުމަށް ދުޢާވެރިޔަކާ
ހަމަޖެހުން އެއްބަސް ޙާލަތުގެ ނުވާ، ސިފަ ގުޅުމާވެ. ފަހެ،
އިޖާބަތްދެއްވުމުގައި ނުވަތަ ރަޙްމަތްދެއްވުމުގައި އިސްތިޢާނަތް،
އިޖާބަތްދެއްވުމުގެ ގޮތުގައި ނުވަތަ الله ﷻ އާއެކު ބައިވެރިވާ ޝަރީކުންދެއްވުމުގެ
ގޮތުގައި ހަދައިން، އިސްލާމްދީން މަނާކުރައްވައެވެ.

އަދި، ރަސޫލާ މުޙައްމަދު ﷺ އަށް ޝަފާޢަތުގެ ހައްގުދެއްވުމުން ޝަފާޢަތަށް ދުޢާކުރެވޭނެ ކަމަށް
ޝަފާޢަތަށް، އަށް ޝަފާޢަތުގެ ހައްގު އިސްލާމް ދީނަކީ ޝަފާޢަތް ބޭނުންވާ ޝަފާޢަތަށް
ދުޢާކުރަން ހުއްދަދެވިފައިވާ ޝަފާޢަތެވެ. ފަހެ، الله ﷻ ގެ ރަސޫލާއަށް،
މުޙައްމަދު ﷺ، އަށް ޝަފާޢަތުގެ ހައްގުދެއްވުމުން އިސްލާމްގައި ޝަފާޢަތް؛
ޤިޔާމަތް ދުވަހުން ޝަފާޢަތް އަށްވުރެ ބޮޑު ޝަފާޢަތްތަކުގައިވެރިވެވެ. އަދި އެއީ
މުހިއްމު ޝަފާޢަތެއް ދައްކުވައިދޭ ޝަފާޢަތެވެ. އެކަމަކު އެއީ
ކޮރިޔާގައި ޝަފާޢަތްތެރިއެއް އަށް ޝަފާޢަތުގެ މަސްއޫލިއްޔަތެވެ. އެއީ
އިސްލާމްގައި ޝަފާޢަތްތެރިއެއް، އެއް ޝަފާޢަތުގެ ތަނުން ޝަފާޢަތެއް
ނަސޭހަތްކުރި ގޮތެވެ. އަދި، އިސްލާމީ ޝަފާޢަތް ލިބުމަށް އެދޭން އެއްވެސް
ޝަފާޢަތެއް، الله ﷻ ގެ ބޯޓުގެ ކުރިމަތިވެ. ހަމައެކަނި، ރަސޫލާ
މުޙައްމަދު ﷺ އަށް ދީނަކާއިގެން ވެފައިގެން ދީނަކުރުމަށާ، އިސްލާމް
ދީން ނޫން ދީނެއް الله ﷻ ގެ ބޯޓުގެ ކުރިމަތިވެ. އިސްލާމްދީން ނޫން
ދީނެއް، އެހެންމެ ދީނެއް ގޮތުގައި ހަދައިފި ހިފާގެ ކިބައިން އެކަން
ގެބޯޓުގެ ކުރިމަތިވެ ފާއިތުވެ. އަދި، މި ޝަފާޢަތުގެ ބަހުރުވަތަކުގެ ތަރުޖަމާކުރުވައެވެ،
ދީނުގެ ނަމުން އެކަށީ ހިލާފު ކުރީ، އިސްލާމް ދީނަކީ ކޮބައިކަން

ބަޔާންކޮށްދޭ، އިތުބާރުކުރި ދޮގުކަން އެކަންކަން އުނގެނުމެވެ.

ހަމަކަށަވަރުން، އިލާހީ އަސްމާއު ރިސާލަތުގެ ތަބީޢަތާއި ވަސީލަތުތަކާ އާދާ
އެއްގޮތަށް، އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގެ ވަސީލަތުތަކާއި ވެސް؛ ހަމައެކަނިވެގެންނާ
ދީނުން، އިންސާނާގެ ދަރަޖަ އުފުއްލުމަށް، އާދަމީކަމުގެ ވެރި
ރައްބުކަމުގައިވާ، الله ﷻ އަށް ދުރުހެޔޮކަމަށް އިޚްލާސްތެރިވާ އަޅުކަމުގައި
އެ އިންސާނާ ގެއްލުމެވެ. އަދި ހަމައެހެންމެ، އިންސާނުންނަށް ނުވަތަ
މާއްދީއްޔަތަކަށް ނުވަތަ އަބުގެއް ނުވަތަ ހުރާފާތްތަކަށް އަޅުވެތިވުމުން، އެ
އިންސާނާ މިނިވަންކުރުމެވެ.

ހަމަކަށަވަރުން، އިސްލާމީ ޝަރީޢަތަކީ، ކޮންމެ ޒަމާނަކާއި އަދި ކޮންމެ
ތަނަކަށްވެސް ފެތޭ ޝަރީޢަތެކެވެ. އަދި، އިންސާނާއަށް ހުރި ބޭނުންވާ
މަސްލަހަތުތަކާ، އެ ޝަރީޢަތުގައި ހިމެނިގެންވާ ކަންކަމާ އެއްވަސް
ގުޅިގެންވެއެވެ. އެހެނީ، މި ޝަރީޢަތަކީ މީސްތަކުންގެ ޙާޖަތްތަކާ
އެންމެ ފުރިހަމައަށް ދެނެވޮޑިގެންވާ، الله ﷻ ގެ ހަޟްރަތުން ބާވައިލެއްވިއިރު
ޝަރީޢަތަކަށް ވާޖިބުވެއެވެ. މީސްތަކުން ވަނީ، އެ ޝަރީޢަތަކައްޔާ، އޭގެ އެއްބައި
އަސްލަކާއި ފުރިހަމަކުރުމުން، އޭގެ ޖުމްލަގައި ހުކުމް ކަނޑައަޅާ ޝަރީޢަތަކަން
ވުމުގެ އިތުރުން، އިންސާނިއްޔަތުގެ އިޖްތިމާޢީ ރާހަތްތަކާއި، އިންސާނުންގެ
ފައިދާއިން ހިމެނޭ ހަމަޖެހިފައި ނުވާ، الله ﷻ ގެ ހަޟްރަތުން ބާވައިލެއްވިއިރު، ހުކުމް
ކަނޑައެޅޭ ގޮތަށް މީސްތަކުންނަށް ވާ ދަތިތަކާ ޝަރީޢަތަކަށް
ބޮނޑުވާ ޖެހިގެންނެވެ. ދެންވެސް އެބައިމީހުން އެ ޝަރީޢަތުން ހުކުމް ހޯދާ
ހިނދު، އެބައިމީހުންގެ ދުނިޔޭގެ އަސްލުގައި ކަމެއް ސިފަވާ،
އެބައިމީހުންގެ އެއްބަސްވުން އަސްލުވެރިކަމަށް އަހާލާފައިވާ ރުއްސާތަކާ ދެކި

ކޮށްދެއްވެ.

7- އަހަރެމެންގެ ދަރިންނަށް އަހަރެމެންނާމެދު ދެކެވުނު ހަސަދަވެރި މަރުޙަބާ، އަދި އެމީހުން އަހަރެމެންނާ މެދު ހިތްވަރުދިނުމާ ކަންކަން

އެއްވެސް ޝައްކެއް ނެތް ގޮތުގައި، ކޮންމެ ނަބިއްޔަކުވެސް، އެބޭކަލުންގެ ޤައުމަށް ދަޢުވަތު ދެއްވާ، އެ ބޭކަލުންނާ ޙަވާރީންނާއި، އަދި މީސްތަކުން އެބޭކަލަކަށް ހިމާޔަތްތެރިވެ ޚިދުމަތްކުރާ އަހަރެމެންނަށް ނަމޫނާއަކަށް ވެއްޖެ. އެގޮތުން، ރަސޫލާ މުޙައްމަދު ﷺ އަށްވެސް، އަހަރެމެންގެ ޒަމާނާ ގުޅުން ހުރި އަހަރެމެން ޙަޤީޤަތުގައި ގޮތުވެސް، އެބައިމީހުން ދަރުމަވެރިކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، އެ ހެދުމާ ދަރުމަވެރިކަމާ ހާލަތަކަށް، الله ﷻ ވަނީ، އަހަރެމެންނަށް ނަސޭހަތްތެރިވެވޭނެ. އަދި ދަރީ ނުކުރާނެ ގިނަ ކަމެއްކުރުން، އެބައިމީހުންގެ ތަރުބިއްޔަތު، އަހަރެމެން މިހާރުގެ، ގިނަ ދަރުމަވެރި ހިތްވަރުގެ ގޮތުން، އަހަރެމެންގެ ނަބިއްޔުން އެބައިމީހުން ހިތްވަރުދިނުމާއި، އަހަރެމެންނަށްވެސް ވަޙީއެއްނުލައިވެސް އިސްލާމްދީނަށް ނަބިއްޔުންނަށް عليهم الصلاة والسلام ވެސް ވަޙީއެއްނުވޭ ގޮތަށް ކަލާމާއިގެން ކަމަށް، އެބައިމީހުން ހިތްވަރުދިނުމަށް ވަރުދެވޭން އެހީތެރިވުމެވެ. އަދި ހަމައެހެންމެ، އަހަރެމެންނަށް ﷺ ވަނީ ބަޔާންގެ މަތީގައިކަން އެބައިމީހުންނަށް އެންގެވުމާއި، ނަމަވެސް އެބައިމީހުންގެ ތަރުބިއްޔަތު ގިނަ ބަޔަކު އަހަރެމެންނަށް ދީނުގެ ތަރުބިޔަތު އެގޮތް ސަބަބުތަކަކަށް ކުރިގައިކަމެވެ. އެގޮ ތަރުބިއްޔަތު؛ ތަރުކަމުން ފާޅު ކުރުން، ނަމަވެ މުޢާމަލާތުގެ މިންވަރު ގެންނަ ހިތު، ނަމަވެ އެދިގެންގެ މަސްލަހަތު ސަބަބުން އެދިގެކަން

ތިބޭފުންނާ މުދާ ގެއްލިދާނެކަމަށް ބިރުގަތުންވެދަ ކަންކަން ހިފުނުއަވާ.

އެންމެހައި ހަމްދު ޘަނާ މިލްކުވެގެންވަނީ ޢާލަމްތަކުގެ ވެރި ރަސްކަލާ، الله ﷻ އަށެވެ.

❋❋❋

الفهرس

١- އަހުލުބައިތުގެ ނަސްލުތަކާއި، ނަސަބުތަކާއި އަދި އުމަވިއްޔާއި އަހުލުބައިތުން ދުނިޔޭގެ އަހުލާން ދުވާލަތަކެއް ރަސްކަމާއި އަދި ބޮޑުކުރުމަށް ރަށް.. 2

٢- ބަރަކާތްތެރިވެގެންވާ ބާކަނބަލާ ކުރެއްވި ބަރަކާތްތެރި ކައިވެނިފުޅު............................. 4

٣- ވަކި ބާވަތްތަކެއް ލިއްބެވުން......................... 5

٤- އަހުލުބައިތުގެ ރިސާލަތް........................... 16

٥- އަހުލުބައިތުގެ ނަބީކަމުގެ މުއުޖިޒާތްތަކާއި ޒިޔާރަތާއި އަލާމާތްތައް................................ 21

٦- ރަސޫލާ މުޙައްމަދު ﷺ އާ ޝަރީޢަތުގެ ކަމުގައި ވަޅިއެގެންނެވި ޝަރީޢަތް............................... 26

٧- އަހުލުބައިތުގެ އަދުއްވުން އަހުލުބައިތުންނާމެދު ދުކުންތަކުގައި މައްޗަށް، އަދި އެހީތެރިން އަހުލުބައިތުންނާ މެދު ޒިޔާރަތްތައް ކަނބަލުން 32

***

جمعية خدمة المحتوى
الإسلامي باللغات